

WARUNKI, JAKOŚĆ I STANDARD ŻYCIA STUDENTÓW Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Maria Grzybek

Uniwersytet Rzeszowski

Abstrakt. W artykule zaprezentowano opinie studentów, pochodzących z województwa podkarpackiego, regionu należącego do najbardziej opóźnionych społecznie i gospodarczo w strukturach Unii, na temat ich warunków, jakości i standardu życia.

Słowa kluczowe: studenci, warunki, jakość, standard życia

WSTĘP

Warunki, jakość i standard życia ludności są uzależnione od wielu czynników makro- i mikroekonomicznych. Istotne znaczenie w ich kształtowaniu odgrywa rozwój gospodarczy regionu.

Województwo podkarpackie stanowi 5,7% powierzchni Polski, a udział jego mieszkańców w ogólnej liczbie ludności kraju wynosi 5,5%. Do istotnych specyficznych cech regionu należą m.in.: niski poziom rozwoju gospodarczego, bardzo wysoki odsetek ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców (59,5%), ekonomicznie słabe rolnictwo, podczas gdy udział osób utrzymujących się z pracy w rolnictwie jest relatywnie wysoki, znaczny odsetek obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogólnej regionu, z jednoczesnym słabym wykorzystaniem walorów geograficzno-przyrodniczych dla rozwoju usług turystycznych oraz uzdrowiskowych, peryferyjne położenie województwa [Czudec 2009]. Ponadto, jak stwierdza Bartnicki [2007], charakteryzuje się ono małą dynamiką rozwoju gospodarczego, słabo rozwiniętą i niewłaściwie ukierunkowaną infrastrukturą komunikacyjną oraz niedostatkiem czynników wzrostu. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej znacznie uwydatniły się dysproporcje gospodarcze występujące pomiędzy poszczególnymi regionami. Okazało się, że w naszym kraju występuje

aż pięć województw, w tym podkarpackie, których wskaźnik PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w UE jest najniższy. Celem opracowania jest zwrócenie uwagi na opinie studentów, którzy są mieszkańcami tego regionu, jak oni oceniają swoje warunki życia, jego jakość i standard.

Wyszczególnione kategorie w literaturze przedmiotu są definiowane przez wielu autorów w różny sposób, w tym m.in.: „Warunki życia to całokształt obiektywnych czynników o charakterze infrastrukturalnym, w jakim żyje społeczeństwo. Wiązą się one głównie z kondycją materialną, zabezpieczeniem egzystencjalnym i środowiskowym życia jednostki” [www.portalwiedzy.pan.pl 2010]. Ratajczak [http://www.psychologia.net.pl] jest zdania, że „jakość życia to efekt relacji występujących między realizacją i stopniem zaspokojenia potrzeb osobistych a wymaganiami i zasobami otoczenia”. Pocztka i Wysocki [2001] uważają natomiast, że „jakość życia jest wypadkową szeregu elementów zarówno o charakterze obiektywnych, jak i subiektywnych odczuć”. Pod pojęciem „standard życia” Tokarski [1980] rozumie wszystko to, co jest kształtowane czynnikami materialnymi, np. infrastruktura techniczna i społeczna, mieszkania i ich wyposażenie oraz inne dobra, których posiadanie jest uznawane za konieczne lub bardzo pożądane.

MATERIAŁY I METODY

Wykorzystane w artykule materiały pochodzą ze źródeł pierwotnych. Zebrano je wśród 190 studentów studiów niestacjonarnych Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Narzędziem badawczym był anonimowy kwestionariusz ankiety. Badania przeprowadzono w 2010 roku. Zastosowano dobór celowy obejmując nim studentów województwa podkarpackiego. Do oceny badanych cech zastosowano pięciostopniową Skalę Likerta [1932], opracowaną w 1932 roku przez Rensisa Likerta, amerykańskiego badacza społecznego. Metoda ta polega na ocenie przez osobę badanego zjawiska według pięciopunktowej, dwubiegunowej skali – od pełnego zadowolenia (akceptacji) – 5 pkt, do całkowitego niezadowolenia – 1 pkt. Zastosowanie tej metody pozwoliło na wyrażenie przez każdego ankietowanego bardziej dokładnej opinii na temat określonej kategorii. Interpretując wyniki badań posłużono się metodą indukcyjno-dedukcyjną.

WYNIKI

Wśród studentów objętych badaniem z obszarów wiejskich pochodziło łącznie 53,7% osób, z tego 15,8% ze wsi będących siedzibami gmin, a 37,9% z pozostałych wsi. Studenci mieszkający w miastach stanowili ogółem 46,3%, z tego z miasta wojewódzkiego – Rzeszów – 12,6%, a z innych miast województwa o wielkości do 20 tys. mieszkańców – 33,7%. Poddając analizie badaną zbiorowość według płci należy podkreślić, że zdecydowanie większy był udział kobiet – 58,9%, wobec 41,1% mężczyzn. Dominowały, pod względem wieku, osoby młode (78,9%), reprezentujące przedział 19-25 lat. Kolejna grupa wiekowa, 26-35 lat, była reprezentowana w najmniejszym stopniu, bo z udziałem 8,4% osób. Odsetek studentów w granicach wieku 36-55 lat wynosił natomiast 12,7%. Biorąc pod uwagę kryterium dochodu przypadającego na

członka rodziny należy zauważyć, że w 22,1% dotyczył on studentów o dochodach na poziomie nie przekraczającym 500 zł/osobę. Najwyższy, 46,3-procentowy udział, stanowili ci, których dochód kształtował się w przedziale 501 zł do 1000 zł/osobę. Dochody w granicy 1000-1500 zł/osobę deklarowało 24,2% badanych. W odniesieniu natomiast do 7,4% studentów, dochody przekroczyły 1500 zł miesięcznie.

Ocenę warunków według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych zaprezentowano za pomocą danych zawartych w tabeli 1.

Tabela 1. Ocena warunków życia według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych (%)

Table 1. Assessment of living according to socio-demographic and economic (%) factors

Wyszczególnienie Specification	Skala Likerta Likert Scale					Średnia ważona (pkt) Weighted average (points)
	5	4	3	2	1	
Miejsce zamieszkania – Residence						
wieś – village	–	58,3	33,3	8,4	–	3,50
wieś-siedziba gminy – village	–	46,7	53,3	–	–	3,47
małe miasto – small town	–	46,9	37,5	15,6	–	3,31
miasto wojewódzkie provincial city	–	33,3	66,7	–	–	3,33
Płeć – Gender						
kobieta – woman	–	44,6	46,4	9,0	–	3,36
mężczyzna – man	–	56,2	35,8	8,0	–	3,48
Wiek – Age						
19-25	–	54,7	38,7	6,6	–	3,48
26-35	–	25,0	50,0	25,0	–	3,00
36-55	–	33,3	58,3	8,4	–	3,25
Dochód na jednego członka rodziny (zł) Income per family member (PLN)						
< 500	–	47,6	42,8	8,6	–	3,38
501-1000	–	47,7	47,7	4,6	–	3,43
1001-1500	–	52,2	30,4	17,4	–	3,35
> 1500	–	71,4	28,6	–	–	3,71
Ogółem badani Total respondents	–	49,5	42,1	8,4	–	3,41

Źródło: obliczono na podstawie badań ankietowych.
Source: calculated on the basis of surveys.

Jak dowodzą tabelaryczne dane w pięciostopniowej Skali Likerta, w ocenie warunków życia nie wystąpiły noty skrajne, czyli najwyższa „5” i najniższa „1”. Na 190 an-

kietowanych ocenę dobrą wystawiło 49,5% osób, a dostateczną o 7,4 pkt proc. mniej studentów. Znalazły się też osoby, które swoje warunki życia oceniły tylko na „2”, a ich odsetek wyniósł ponad 8% ogółu. Analizując zagadnienie według miejsca zamieszkania, na uwagę zasługuje fakt, że najwyższy był udział pochodzących ze wsi (ponad 58%/), którzy swoje warunki życia ocenili na „4”, natomiast najniższy, bo 33%, odsetek studentów mieszkających w mieście wojewódzkim. Prawie 67% studentów – rdzennych rzeszowian, warunkom życia wystawiło notę „3”. Na identyczną ocenę zdecydowało się także ponad 53% kształcących się, mieszkających we wsiach będących siedzibami gmin. Bardzo krytycznie, bo na „2”, warunki życia oceniło ponad 8% studentów zamieszkujących wsie i małe miasta. Tak niskie oceny wynikają z większych aspiracji studentów. Rozpatrując zagadnienie według płci zauważa się większy odsetek mężczyzn (ponad 56%), którzy swoje warunki życia ocenili jako dobre. Natomiast udział kobiet zadowolonych z dobrych warunków życia był o 11,6 pkt proc. niższy. Wśród obydwu płci wystąpiły osoby, które bardzo nisko, bo tylko na „2”, zaopiniowały swoje warunki życia. Obliczona średnia ważona na podstawie podanych ocen wskazała, że wśród ogółu badanych warunki życia w województwie podkarpackim zostały ocenione na 3,41 pkt. Liczba ta była niższa od uzyskanych średnich na obszarach wiejskich, natomiast wyższa od wskaźników określonych dla małych miast i Rzeszowa. Wiek badanych różnicował spojrzenie studentów na warunki, w których przyszło im żyć. Wśród najmłodszych wiekiem (19-25 lat) wystąpił najwyższy odsetek (prawie 55%) wskazujących na notę „4”. Taką ocenę wystawiła trzecia osób najstarszych i tylko jedna czwarta z przedziału 26-35 lat. W tej grupie wiekowej wystąpiło najwięcej, bo aż 25% studentów, którzy swoje warunki życia ocenili jako niedostateczne. W dwóch pozostałych grupach wiekowych odsetek tak krytycznych opinii wyniósł 7-8%. Biorąc pod uwagę kryterium dochodu przypadającego na członka rodziny okazuje się, że ponad 71% studentów, reprezentujących najwyższy dochód, oceniło swoje warunki jako dobre. W miarę zmniejszania się poziomu dochodu na członka rodziny, spadał także odsetek studentów oceniających warunki swojego życia na „4”. Z wyjątkiem studentów o najwyższych dochodach, w pozostałych grupach dochodowych wystąpiły wypowiedzi sugerujące niezadowolenie z warunków życia, w konsekwencji czego oceniano je na „2”. Odnosząc się do średnich ważonych należy stwierdzić, że najwyższy poziom wskaźnika wystąpił w grupie studentów najmłodszych, najniższy natomiast wśród osób reprezentujących przedział wieku 26-35 lat. Biorąc pod uwagę średnie ważone z przedziałów dochodowych okazuje się, że najwyższy wskaźnik uzyskano w przedziale o najwyższym poziomie dochodu na członka rodziny. Jednocześnie najniższą średnią ważoną osiągnięto wśród studentów o dochodzie 1001-1500 zł.

Ocenę jakości życia według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych przedstawiono za pomocą danych zawartych w tabeli 2.

W opiniach na temat jakości życia, wśród badanych studentów, nie wystąpiła ocena najniższa – „1”. Natomiast w odróżnieniu od warunków i standardu życia pojawiła się ocena najwyższa, czyli „5”. Wśród ogółu badanych tę ocenę wystawiły cztery osoby pochodzące ze wsi, w tym dwie kobiety i dwóch mężczyzn. Najwyższy, bo ponad 45%, odsetek ogółu stanowili ci, którzy jakość życia oceniali na dostatecznie. 42% ogółu badanych wystawiło notę dobrą. Jednocześnie co dziesiąty student jakość swojego życia ocenił na „2”, czyli bardzo krytycznie. Rozpatrując jakość życia ze względu na miejsce zamieszkania badanych należy stwierdzić, że najwyższy był odsetek (ponad 53%) studentów ze wsi będących siedzibami gmin, którzy wystawili notę dobrą. Identyfikacyjny

Tabela 2. Ocena jakości życia według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych (%)
 Table 2. Quality of life according to socio-demographic and economic (%) factors

Wyszczególnienie Specification	Skala Likerta Likert Scale					Średnia ważona (pkt) Weighted average (points)
	5	4	3	2	1	
Miejsce zamieszkania – Residence						
wieś – village	5,6	47,2	36,1	11,1	–	3,47
wieś-siedziba gminy – village	–	53,3	33,3	13,4	–	3,40
małe miasto – small town	–	34,4	53,1	12,5	–	3,19
miasto wojewódzkie provincial city	–	33,3	66,7	–	–	3,33
Płeć – Gender						
kobieta – woman	1,9	39,3	44,6	14,2	–	3,29
mężczyzna – man	2,7	46,1	46,1	5,1	–	3,44
Wiek – Age						
19-25	2,7	48,0	40,0	9,3	–	3,44
26-35	–	12,5	75,0	12,5	–	3,00
36-55	–	25,0	58,3	16,7	–	3,08
Dochód na jednego członka rodziny (zł) Income per family member (PLN)						
< 500	9,6	33,3	52,4	4,7	–	3,47
501-1000	–	40,9	45,4	13,7	–	3,27
1001-1500	–	47,8	39,1	13,1	–	3,30
> 1500		71,4	28,6	–	–	3,71
Ogółem badani Total respondents	2,1	42,1	45,3	10,5	–	3,35

Źródło: obliczono na podstawie badań ankietowych.
 Source: calculated on the basis of surveys.

stopień postawiło ponad 47% pochodzących ze wsi. Natomiast udział studentów oceniających jakość swojego życia na dobrym poziomie w przypadku Rzeszowa dotyczył 1/3 jego mieszkańców, a w odniesieniu do zamieszkujących małe miasta był tylko o 1,1 pkt proc. wyższy. Większość studentów miejskich wystawiło jakości życia tylko „3”. Dotyczyło to ponad 66% rzeszowian i 53% pochodzących z małych miast. Znacznie niższy był odsetek mieszkańców środowisk wiejskich oceniających jakość swojego życia na „3”. Ich udział w odniesieniu do studentów pochodzących z wsi – siedzib gmin, wynosił 1/3, a pozostałych wsi był o 2,8 pkt proc. wyższy. Jednocześnie z obszarów wiejskich i małych miast pochodzili studenci, którzy jakość swojego życia oceniali tylko na „2”. Stanowili oni 11% studentów ze wsi, ponad 13% mieszkańców wsi – siedzib gmin oraz

ponad 12% osób z małych miast. Analizując zagadnienie według płci zwraca uwagę fakt, że bardziej pesymistycznie jakość swojego życia oceniały studentki. Wskazują na to dane, które świadczą o tym, że wyższy o 6,8 pkt proc. był odsetek mężczyzn, którzy jakość życia ocenili na „4” i o 9,1 pkt proc. mniejszy udział studentów od studentek, którzy ten czynnik ocenili tylko na „2”. Wskaźnik średniej ważonej ogółem, wynoszący 3,35 pkt, był niższy w odniesieniu do środowisk wiejskich, a wyższy w przypadku małych miast i Rzeszowa. W odniesieniu do płci, wyższy udział kobiet wystawiających niskie oceny spowodował, że średnia ważona ich wypowiedzi była niższa zarówno od średniej ogółem, jak i wskaźnika wypowiedzi mężczyzn. Analizując warunki dotyczące oceny jakości życia według wieku badanych zauważa się, że w grupie osób najmłodszych wystąpił minimalny (niecałe 3%) odsetek studentów bardzo zadowolonych z jakości życia, którzy ocenili ją na „5”. W tej grupie także najwyższy odsetek (48%), w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi, stanowili ci, którzy jakość życia ocenili na „4”. Studenci reprezentujący wiek 26-35 lat i 36-55 lat najpowszechniej uważali, że ich jakość życia jest tylko dostateczna, o czym świadczy najwyższy odsetek ich wypowiedzi wskazujących tę notę. Na uwagę zasługuje fakt, że we wszystkich trzech grupach wiekowych znalazły się osoby uważające, że jakość ich życia należy ocenić tylko na „2”. W układzie grup dochodowych jakość życia została oceniona najwyżej, bo na „5” przez prawie co dziesiątego wypowiadającego się studenta reprezentującego najniższy dochód. Najwyższy był udział, ponad 71%, osób o najwyższym dochodzie, którzy jakość swojego życia ocenili na „4”. W tej grupie, w odróżnieniu od trzech pozostałych, nie wystąpiła ocena „2”. Poziom średnich ważonych według kryterium wieku był najwyższy w grupie studentów najmłodszych, najniższy natomiast w zbiorowości reprezentującej 26-35 lat. W grupach dochodowych jego najwyższy poziom znalazł miejsce w przedziale powyżej 1500 zł na osobę, a najniższy w grupie osób podających granice dochodu 501-1000 zł.

Ocena standardu życia według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych zobrazowano za pomocą danych w tabeli 3.

Najbardziej krytycznie badani studenci odnieśli się do standardu życia, o czym świadczy fakt, że w ogóle nie wystąpiła nota najwyższa – „5”, natomiast pojawiła się ocena najniższa – „1”. Mimo to, wśród ogółu ankietowanych najwyższy odsetek, przekraczający 42%, stanowili ci, którzy standard swojego życia ocenili na „4”. Notę dostateczną wystawiło 40% ogółu badanych, natomiast najniższe oceny, łącznie ponad 17% studentów. Rozpatrując zagadnienie według miejsca zamieszkania respondentów zwraca uwagę fakt, że dobrą ocenę wystawiły osoby wywodzące się ze środowisk wiejskich i z Rzeszowa. Ich odsetek wyniósł odpowiednio 60% w przypadku studentów ze wsi – siedzib gmin, ponad 44% z pozostałych wsi i prawie 42% z miasta wojewódzkiego. Z wyjątkiem studentów wywodzących się ze wsi – siedzib gmin, największy odsetek z pozostałych środowisk był tych, którzy standard swojego życia oceniali na trójkę. Natomiast notę „2” wystawiła aż 1/4 studentów wywodzących się z małych miast, prawie 17% rzeszowian i ponad 11% mieszkających na wsi. Jedynekę wystawiło najwięcej, bo ponad 6% studentów z małych miast i 3% ze wsi. Studentki od studentów różniły opinie na temat standardu życia, o czym świadczy fakt, że więcej o 6,8 pkt proc. było mężczyzn oceniających standard życia na czwórkę. W ocenie na „3” przewagę nad mężczyznami stanowiły kobiety o 7 pkt proc. Najniższą ocenę – „1”, wystawiło o 3,2 pkt proc. więcej mężczyzn. Odnosząc się do średnich ważonych należy zauważyć, że dla standardu życia wskaźnik ten ukształtował się na najniższym poziomie z różnicą

Tabela 3. Ocena standardu życia według czynników społeczno-demograficznych i ekonomicznych (%)

Table 3. Assessment standard of living according to socio-demographic and economic (%) factors

Wyszczególnienie Specification	Skala Likerta Likert Scale					Średnia ważona (pkt) Weighted average (points)
	5	4	3	2	1	
Miejsce zamieszkania – Residence						
wieś – village	–	44,4	41,7	11,1	2,8	3,28
wieś-siedziba gminy – village	–	60,0	40,0	–	–	3,60
małe miasto – small town	–	31,2	37,5	25,1	6,2	2,94
miasto wojewódzkie provincial city	–	41,7	41,7	16,6	–	3,25
Płeć – Gender						
kobieta – woman	–	39,3	42,8	16,0	1,9	3,20
mężczyzna – man	–	46,1	35,8	13,0	5,1	3,23
Wiek – Age						
19-25	–	48,0	37,3	12,0	2,7	3,31
26-35	–	12,5	50,0	25,0	12,5	3,14
36-55	–	25,0	50,0	25,0	–	3,00
Dochód na jednego członka rodziny (zł) Income per family member (PLN)						
< 500	–	38,1	38,1	23,8	–	3,14
501-1000	–	45,4	38,6	16,0	–	3,30
1001-1500	–	34,8	47,8	8,7	8,7	3,09
> 1500	–	21,4	21,4	57,2	–	2,64
Ogółem badani Total respondents	–	48,0	37,3	12,0	2,7	3,31

Źródło: obliczono na podstawie badań ankietowych.
Source: calculated on the basis of surveys.

0,20 pkt do warunków życia i 0,14 pkt do jakości życia. Z wyjątkiem wsi – siedzib gmin, w pozostałych jednostkach administracyjnych, jego poziom był najniższy względem warunków życia i jakości życia. Również w przypadku obydwu płci jego wielkość okazała się najniższa. Według grup wiekowych największy był odsetek (48%) osób najmłodszych wiekiem, którzy standard życia ocenili na „4”. Taką notę wystawiło 25% studentów najstarszych i tylko 12% badanych w wieku 26-35 lat. Z wyjątkiem najmłodszych studentów, osoby z pozostałych dwóch grup wiekowych stanowiły aż po 50% oceniających standard życia na trójkę. W grupie najmłodszej ogółem 14,7% wystawiło najniższe oceny, a w wieku 26-35 lat dotyczyło to 37,5% studentów. W najstarszej grupie wiekowej 1/4 z nich standard życia oceniła na „2”. Okazuje się zatem, że znac-

ny był udział studentów niezadowolonych ze standardu życia. Rozpatrując zagadnienie według przedziałów dochodowych należy stwierdzić, że najwyższy odsetek (prawie 24%) oceniających standard życia na „2” wystąpił wśród studentów o najniższym dochodzie. Równocześnie prawie 9% stanowili studenci reprezentujący dochód od 1001 do 1500 zł na osobę, którzy standard życia ocenili na notę najniższą – „1”. Znaczny odsetek wypowiedzi nisko oceniających standard życia wpłynął na najniższy poziom średniej ważonej, w porównaniu z warunkami i jakością życia. Wielkość tego wskaźnika zmniejszała się wraz ze wzrostem wieku studentów, by z poziomu 3,31 pkt – w przedziale reprezentującym najmłodszy wiek badanych, osiągnąć tylko 3 pkt – wśród studentów najstarszych. Według kryterium dochodu, wskaźnik ten osiągnął wyjątkowo niski poziom w grupie studentów o najwyższych dochodach na członka rodziny, bo zaledwie 2,64 pkt.

DYSKUSJA

W sytuacji, gdy ponad 61% Polaków odczuwa najsilniejszy związek ze społecznością lokalną, a co piąty obywatel identyfikuje się z Polską [Jaśkiewicz 2009] i w sposób istotny pozytywnie zmienia się nastawienie 85% mieszkańców wsi do perspektywy mieszkania w tym środowisku [Głuszyński 2008], poprawa warunków, jakości i standardu życia oraz pracy Polaków w środowiskach lokalnych w kraju powinna stanowić priorytet polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest to szczególnie ważne, gdyż potrzeby w tym zakresie są znaczne, o czym świadczą zarówno wyniki badań krajowych, jak i regionalnych. Badanie CBOS [Aktualne... 2008-2009], obejmujące łącznie 14197 osób, wykazały, że w ocenach warunków życia dominowały noty średnie. Niezależnie od regionu, w którym były przeprowadzane badania, respondenci najczęściej określali swoje warunki życia jako „ani dobre, ani złe”. Osoby oceniające warunki swojego życia jako złe stanowiły ponad 1/3 wypowiadających się Polaków. Jednocześnie w województwach wschodnich, w tym w województwie podkarpackim, występował najniższy odsetek osób zadowolonych z warunków, w których żyją. Wynika to m.in. ze słabo rozwiniętej infrastruktury oraz bardzo trudnej sytuacji występującej na rynku pracy w tej części kraju.

Również wyniki badań dotyczące standardu życia, przeprowadzone pod kierunkiem Adamowicza [2006], świadczą o konieczności zwrócenia uwagi władz państwowych i lokalnych na ten problem społeczny. Celem tych badań było określenie zmian w standardzie życia członków gospodarstw domowych, na przestrzeni trzech lat i porównanie tego standardu z okresem sprzed 1990 roku. Okazało się, że prawie połowa badanych (49,1%) stwierdziła, że standard życia ich rodzin, w odniesieniu do posiadanego trzy lata wstecz, pogorszył się. Opinie 10,9% właścicieli gospodarstw wskazały, że ich standard życia był znacznie gorszy od tego sprzed trzech lat. Zaledwie 14,5% wypowiadających się uznało, że standard życia został utrzymany na takim samym poziomie, jak trzy lata wcześniej. 1/4 ogółu badanych była zdania, że standard ich życia uległ poprawie w porównaniu z latami osiemdziesiątymi XX wieku. Omawiając ocenę warunków, jakości i standardu życia przez studentów mieszkających w województwie podkarpackim, należy zwrócić uwagę na fakt, że opinie, w pewnym stopniu, są kształtowane w wyniku obserwacji i porównań czynionych za granicą. Wzrastające po 1990 roku możliwości wyjazdu i podejmowania pracy poza granicami kraju oraz otwarcie granic

w Unii Europejskiej, przyczyniło się do wzrostu ich świadomości społecznej i ekonomicznej. Jednocześnie dało możliwość porównania pewnych dziedzin egzystencji, w których oczekiwania są wyższe niż na to pozwalają lokalne warunki ekonomiczne. W perspektywie XXI wieku należy oczekiwać, że omawiane kategorie ulegną znacznej poprawie w analizowanym województwie i oceny jego mieszkańców będą wyższe w wyniku ukierunkowania Wspólnej Polityki Rolnej UE na rozwój obszarów wiejskich i ich finansowe wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na Rozwój Obszarów Wiejskich [CAP 2003]¹. Polityka względem obszarów wiejskich ma szczególne znaczenie w odniesieniu do regionów najuboższych ekonomicznie, do których należy pięć województw polskiej „ściany wschodniej”, w tym województwo podkarpackie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w grudniu 2005 roku. Rada Europejska podjęła decyzję o przyznaniu Polsce dodatkowej kwoty z budżetu UE w wysokości 882 mln euro w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dla wsparcia tych województw. Ponadto zostały one objęte narodowym programem operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 [Bartnicki... 2007]. Oprócz tego w województwie podkarpackim od 2007 roku jest realizowany Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Skierowanie znacznych środków finansowych na ekonomiczny rozwój województwa podkarpackiego w konsekwencji powinno przyczynić się do poprawy warunków, jakości i standardu życia jego mieszkańców.

WNIOSKI

Warunki, jakość i standard życia stanowią istotne wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego każdego regionu. Studenci, będący mieszkańcami województwa podkarpackiego, najwyżej ocenili warunki życia (3,41 pkt), w następnej kolejności jakość życia (3,35 pkt), najniżej natomiast jego standard (3,21 pkt). Wyniki dowodzą, że różnice między ocenami są niewielkie. Skala wszystkich ocen ukształtowała się na niskim poziomie, co potwierdza słaby rozwój społeczny i ekonomiczny analizowanego województwa.

Najbardziej krytyczni w ocenach okazali się studenci pochodzący z małych miast, których noty dotyczące warunków, jakości i standardu życia były najniższe. Najlepiej wśród badanych warunki życia i jego jakość ocenili mieszkający na wsi. Ze standardu życia najbardziej byli zadowoleni studenci pochodzący ze wsi – siedzib gmin. Biorąc pod uwagę poziom uzyskanych wyników, ze względu na miejsce zamieszkania, należy stwierdzić, że mieszkańcy Rzeszowa – miasta wojewódzkiego, ocenili warunki, jakość i standard życia na poziomie przeciętnym. Ogólnie noty te wypadły słabo, o czym świadczy fakt, że średnia ważona warunków i jakości życia wyniosła po 3,33 pkt a standardu życia zaledwie 3,25 pkt. Bardziej optymistyczne spojrzenie na sytuację życiową mieli mężczyźni, gdyż w analizowanych kategoriach, we wszystkich trzech przypadkach, uzyskano oceny wyższe niż u kobiet.

Uwzględniając deklarację badanych młodych, kształcących się osób, że pragną swoje życie i pracę wiązać z miejscem zamieszkania, za pozytywny należy uznać fakt, że – według wieku studentów – najwyższe oceny warunków, jakości i standardu życia

---

¹ Kierunek *Common Agricultural Policy* (CAP) został zapoczątkowany przyjęciem go w UE w dniu 26.06.2003 roku.

wystąpiły wśród najmłodszych, czyli w przedziale 19-25 lat. Oznacza to, że młodzi ludzie w swoim środowisku zamieszkania dostrzegają pozytywne przemiany, które stopniowo następują w wyniku wdrażania programów lokalnych i wsparcia finansowego ze środków UE i środków krajowych. Najlepiej warunki i jakość życia ocenili studenci z grupy o najwyższy dochód przypadającym na jednego członka rodziny. Jednocześnie wśród nich wystąpiła najniższa nota standardu życia. Okazuje się zatem, że dobra sytuacja materialna studentów jest determinantą oczekiwań standardu życia na wysokim poziomie.

STRESZCZENIE

W artykule zaprezentowano ocenę warunków, jakości i standardu życia przez 190 studentów – mieszkańców województwa podkarpackiego. Analizę przeprowadzono według miejsca zamieszkania, płci, wieku i dochodu na członka rodziny. Do oceny zastosowano pięciostopniową Skalę Likerta. Województwo podkarpackie należy do najbiedniejszych regionów w Polsce i UE. Studenci swoje warunki życia ocenili na 3,41 pkt, jakość na 3,35 pkt, a najniżej standard życia – na 3,21 pkt.

LITERATURA

- Adamowicz M., 2006. Wiejskie gospodarstwa domowe jako przedmiot polityki rozwoju wsi i podmiot procesów adaptacyjnych. Wyd. SGGW, Warszawa.
- Aktualne problemy i wydarzenia (101-113). 2008-2009. Sondaże przeprowadzone od października 2008 roku do października 2009 roku, na losowo-adresowej próbie dorosłych Polaków. CBOS.
- Bartnicki T., 2007. Założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego i Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej” w zakresie innowacyjności na lata 2007-2013. W: Innowacyjność jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Red. A. Czudec. Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, 105-121.
- CAP Reform – Presidency Compromise (in agreement with the Commission) DS223/03, 30 June 2003, AGRI 217, Brussels.
- Czudec A., 2009. Czynniki kształtujące spójność ekonomiczną i społeczną regionu. W: Możliwości i bariery rozwoju regionu. Red. A. Czudec. Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 14-16.
- Głuszyński J., 2008. Rynkowe przeobrażenia wsi. Biuletyn Informacyjny ARR 2, 32-36.
- Jaśkiewicz A., 2009. Małe ojczyzny – poczucie przynależności Polaków. Komunikat z badań CBOS. Warszawa. www.cbos.pl.
- Likert R., 1932. A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 140-155.
- Nieścior A., 2000. Jakość życia jednostki. Probl. Jakości 12, 8-11.
- Pocza W., Wysocki F., 2001. Pomiar przestrzennego zróżnicowania jakości życia ludności wiejskiej (na przykładzie woj. wielkopolskiego). W: Agrobiznes 2001. Rola agrobiznesu w kształtowaniu jakości życia. Red. S. Urban. Wyd. AE, Wrocław, 393-399.
- Tokarski J., 1980. Słownik wyrazów obcych. PWN, Warszawa.
- www.portalwiedzy.pan.pl [dostęp: 11.07.2009].
- www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=231 [dostęp: 4.10.2007].

**CONDITIONS, QUALITY AND STANDARD OF LIVING OF STUDENTS
FROM PODKARPACKIE VOIVODESHIP**

Summary. The paper presents an assessment of conditions, quality of living for 190 students – residents of Podkarpackie province. The analysis was performed according to place of residence, gender, age and income per family member. A five-point Likert scale was used for evaluation. Podkarpackie province is one of the poorest regions in the EU structures. Students rated their living conditions at 3.41 points, 3.35 points as far as quality is concerned and the lowest was score of standard of living – 3.21 points.

Key words: students, conditions, quality and standard of living

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 21.11.2011

Do cytowania – For citation: Grzybek M., 2011. Warunki, jakość i standard życia studentów z województwa podkarpackiego. J. Agribus. Rural Dev. 4(22), 75-85.